

Warszawa, 17.04.2000 r.

RPO/280960/98/II/JS

Sąd Najwyższy
Izba Karna

Pl. Krasińskich 2/4/6
00-951 WARSZAWA

Wniosek

Rzecznika Praw Obywatelskich

Na podstawie art. 13 pkt 3 w zw. z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48 z późn. zm.) oraz art. 16 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 1991 r. Nr 109, poz. 471 z późn. zm.)

wnoszę

o podjęcie uchwały wyjaśniającej przepisy prawne budzące wątpliwości w praktyce, których stosowanie wywołuje ponadto rozbieżności w orzecznictwie, a mianowicie - zawierającej odpowiedź na pytania:

1. czy prawomocne postanowienie, którym Sąd Okręgowy, nie dopatrując się uchybienia określonego w art. 112 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, odmawia - w myśl art. 516 § 2 Kpk - uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium, stwarza stan powagi rzeczy osądzonej (res iudicata) i wyklucza

możliwość ponownego rozpoznania tego samego lub nowego wniosku o uchylenie owego rozstrzygnięcia z powodu wskazanego wyżej uchybienia i jeżeli ewentualnie tak, to

2. czy od prawomocnego postanowienia, o którym mowa w p-kcie 1, może być wniesiona kasacja, a nadto
3. czy sędzia, który brał udział w wydaniu postanowienia, o którym mowa w p-kcie 1, jest wyłączony z mocy prawa - na podstawie art. 40 § 1 pkt 9 lub § 3 Kpk - od udziału w sprawie z ponownego wniosku o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium z powodu uchybienia określonego w art. 112 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Uzasadnienie

Przedstawione zagadnienia prawne nie występowały w zasadzie do czasu wejścia w życie Kodeksu postępowania karnego z 1997 r. Do tego bowiem czasu podzielano wyrażany w piśmiennictwie prawniczym pogląd i przyjmowano na ogół zgodnie, że początkowo decyzje komisji orzecznictwa do spraw wykroczeń, a następnie - po zniesieniu owych komisji - postanowienia sądów wojewódzkich o odmowie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium z powodu uchybień określonych w art. 112 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia nie stwarzały stanu powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*) i nie wykluczały możliwości ponownego rozpoznania tego samego lub nowego wniosku o uchylenie wspomnianego rozstrzygnięcia kolegium (por. m.in. M. Siewierski i inni: Komentarz do Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz do ustawy o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń, Warszawa 1973, s. 189). W związku z tym nie wyłaniał się problem dopuszczalności wniesienia najpierw rewizji nadzwyczajnej, a następnie kasacji od prawomocnego postanowienia Sądu Wojewódzkiego o odmowie uchylenia prawomocnego

rozstrzygnięcia kolegium z powodu uchybienia określonego w art. 112 Kpsw.

Przepis art. 115 § 2 Kpsw stanowił, że: „Do osób wchodzących w skład komisji stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące członków kolegiów i dotyczył między innymi wyłączenia - w myśl art. 18 tegoż Kodeksu - osób wchodzących w skład owych komisji od udziału w sprawie z ponownego wniosku o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium. Przepis ten miał - w myśl art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 8 czerwca 1990 r. (Dz.U. Nr 43, poz. 251) - odpowiednie zastosowanie do sędziów wojewódzkich i dlatego nie było wątpliwości, że ci sędziowie wojewódzcy, którzy brali udział w wydaniu postanowienia o odmowie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium, byli wyłączeni z mocy prawa od udziału w sprawie z ponownego wniosku o uchylenie wspomnianego rozstrzygnięcia kolegium.

Po wejściu w życie Kodeksu postępowania karnego z 1997 r. sądy okręgowe stosują w przedstawionych sprawach niejednorodną praktykę. Obok bowiem sądów, które w sprawach tych stosują dotychczasową, opisaną wyżej praktykę (np. Sąd Okręgowy w Koninie w sprawie II Ko 36/97), występują takie, które przyjmują, że prawomocne postanowienie o odmowie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium stwarza stan powagi rzeczy osądzonej, wykluczają możliwość ponownego rozpoznania tego samego lub nowego wniosku o uchylenie wspomnianego rozstrzygnięcia i umarzają na podstawie art. 10 § 1 pkt 7 Kpsw postępowanie w sprawach z ponownego wniosku o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium z powodu uchybienia określonego z art. 112 Kpsw. Przykładowo można tu zwrócić uwagę na sprawę IV Ko. wyk. 5/99, w której Sąd Okręgowy w Kaliszu zajął przedstawione stanowisko pomimo wykazania w nowym wniosku, że obwiniony był ukarany przez kolegium z oczywistym, rażącym naruszeniem prawa za wykroczenie, którego nie popełnił.

Powyższe stanowisko wywodzi się niewątpliwie z przepisu art. 516 § 3 Kpk, który wyklucza możliwość zaskarżenia między innymi postanowienia o odmowie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium. Jest ono

jednak - jak się wydaje - błędne w świetle faktu, że przepisy art. 116 § 1 Kpsw i art. 515 § 2 Kpk wskazują na wiele podmiotów uprawnionych do występowania z wnioskami o uchylenie prawomocnych orzeczeń kolegiów z powodu uchybienia określonego w art. 112 Kpsw i zobowiązują sądy do merytorycznego rozpoznania tych wniosków niezależnie od negatywnego wyniku wcześniejszego rozpoznania wniosku jednego z tych podmiotów.

Przyjmując jednak, że przedstawione stanowisko jest zgodne z przepisami art. 114-117 Kpsw i art. 515-517 Kpk, nasuwa się zagadnienie prawne, które sprowadza się do pytania, czy od prawomocnego postanowienia o odmowie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium z powodu uchybienia określonego w art. 112 Kpsw może być wniesiona kasacja. Wydaje się, iż w takim wypadku należałoby przyjąć, że omawiane postanowienie jest orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 521 Kpk i w konsekwencji uznać, że od każdego takiego orzeczenia Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich może wnieść kasację.

Przyjmując natomiast, że sąd okręgowy jest zobowiązany do merytorycznego rozpoznania ponownego wniosku o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium z powodu uchybienia określonego w art. 112 Kpsw, nasuwa się pytanie, czy sędzia, który brał udział w wydaniu postanowienia o odmowie uchylenia wspomnianego rozstrzygnięcia, jest wyłączony z mocy prawa od udziału w sprawie z ponownego wniosku o uchylenie wskazanego wyżej rozstrzygnięcia kolegium.

Zagadnienia tego nie wyjaśnia ani żaden z przepisów Kpsw, ani też przepis art. 40 Kpk. Wydaje się jednak, że wniosek o uchylenie prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium jest najbardziej zbliżony do sprzeciwu, o którym mowa w art. 40 § 1 pkt 9 Kpk oraz do wymienionego w art. 40 § 3 Kpk wniosku o wznowienie postępowania i że właśnie z tego powodu sędzia, który brał udział w wydaniu postanowienia o odmowie uchylenia prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium, powinien być wyłączony z mocy prawa - na podstawie zastosowanych w drodze analogii

przepisów art. 40 § 1 pkt 9 lub § 3 Kpk - od udziału w sprawie z ponownego wniosku o uchylenie wspomnianego rozstrzygnięcia kolegium.

W tych warunkach za uzasadniony i konieczny należy uznać wniosek o rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przedstawionych na wstępie zagadnień prawnych.

ZASTĘPCA
Rzecznika Praw Obywatelskich

dr Jerzy Świątkiewicz